

**Memòria d'activitats del Consell
Regulador Andorrà del Joc
Any 2018**

Índex general

1. Introducció.....	3
2. Assessorament jurídic en matèria de joc	4
3. Gestió externa.....	¡Error! Marcador no definido.
4. Instrucció i atorgament de llicències d'exploració de jocs d'atzar	5
4.1. Llicència de classe A.....	5
4.2. Llicència de classe B.....	8
4.3. Llicència de classe E.....	10
4.4. Llicència de classe F	12
4.5. Llicència de classe I	13
4.6. Llicència de classe J.....	15
4.7. Tasques de control i seguiment.....	18
5. Autoexclosos i joc responsable	19
Atenció i acompanyament	20
Sistema d'Interdiccions d'accés al joc d'atzar	21
6. Loteries	21
6.1. Signatura de convenis de loteries	21
6.2. Control de declaracions	22
7. Projectes previstos a desenvolupar durant l'any 2019	24

1. Introducció

Aquesta memòria d'activitats pretén oferir una visió àmplia de l'activitat del Consell Regulador Andorrà del Joc (CRAJ) durant l'any 2018, per donar coneixement i explicació de l'execució de les seves funcions, les activitats desenvolupades i els objectius complerts, de conformitat amb el que estableix l'apartat 2 de l'article 79 del text refós de la Llei 37/2014, de l'11 de desembre, de regulació dels jocs d'atzar.

L'any 2018 ha estat un any rellevant pel que fa a l'activitat desenvolupada pel Consell Regulador Andorrà del Joc, ja que paral·lelament a l'activitat diària, s'han desenvolupat diversos projectes d'importància.

D'una banda, s'ha dut a terme l'adjudicació del concurs internacional per a la licitació de la llicència de classe A, que autoritza la instal·lació i explotació d'un casino de joc al Principat d'Andorra, i un cop adjudicat el concurs, la posterior instrucció de l'expedient per a l'atorgament de la llicència de classe A al licitant guanyador.

D'altra banda, el CRAJ ha continuat la negociació dels convenis amb les entitats públiques que fins a l'entrada en vigor de la Llei del joc comercialitzaven els seus productes de joc d'atzar al Principat, amb la finalitat d'atorgar les llicències de classe C i C@ de conformitat amb el que estableix la norma de constant referència.

Per primera vegada, des de l'entrada en vigor de la Llei 37/2014, de l'11 de desembre, de regulació dels jocs d'atzar, s'ha procedit a l'atorgament de les llicències de classe I a tots els professionals que desenvolupen activitats relacionades amb la llicència de classe B, que autoritza l'explotació del joc del bingo. Durant aquest exercici s'han atorgat 41 llicències de classe I.

La llicència de la classe I permet als sol·licitants exercir qualsevol activitat professional relacionada amb els jocs d'atzar regulats amb les llicències A, A†, B, C, C@ i D@.

També cal esmentar que durant l'exercici de referència s'ha atorgat la primera llicència de la classe J, que permet la venda, l'arrendament, el proveïment, la disposició, la importació, l'exportació, la producció, la fabricació, la posada a disposició i els serveis d'instal·lació, de manteniment o de reparació d'equipaments de jocs d'atzar. Aquesta llicència s'atorga amb vista a la importació d'equipaments de joc, consistents en màquines de videobingo i màquines recreatives amb premi programat, explotats per l'operador titular de la llicència de classe B.

L'atorgament de l'esmentada llicència i la consegüent importació d'equipaments de joc va permetre la creació del Registre de Models de Joc del CRAJ, que actualment compta amb 46 models de joc registrats pel titular de la llicència de classe J.

Amb l'atorgament de la llicència de classe J per a la importació d'equipaments de jocs d'atzar i la posada en funcionament del Registre de Models de Joc, el CRAJ ha procedit a atorgar els primers permisos d'explotació, concretament els corresponents a les màquines de videobingo i màquines recreatives amb premi programat.

A fi de donar compliment al mandat legislatiu, més concretament el previst a la disposició final sisena de la Llei 14/2017, del 22 de juny, de prevenció i lluita contra el blanqueig de diners o valors i el finançament del terrorisme; el previst a la disposició final catorzena de la Llei 27/2017, del 30 de novembre, de mesures urgents per a l'aplicació del Conveni relatiu als drets de les persones amb discapacitat, fet a Nova York el 13 de desembre del 2006; així com pel previst a la disposició final vuitena de la Llei 1/2018, de l'1 de març, del pressupost per a l'exercici del 2018, d'acord amb l'habilitació esmentada s'ha procedit a integrar en un text únic totes les modificacions introduïdes per les normes esmentades a la Llei 37/2014, de l'11 de desembre, de regulació dels jocs d'atzar, donant lloc a la publicació del text refós de la Llei 37/2014, de l'11 de desembre, de regulació dels jocs d'atzar.

En conseqüència amb el que s'ha descrit al punt precedent, també es procedeix a modificar el Reglament del Registre General del Consell Regulador Andorrà del Joc, derogant l'article 21, el qual feia referència a la inscripció al registre esmentat de les persones amb discapacitat psíquica.

Finalment, com a projectes importants, des del CRAJ s'ha instruït la sol·licitud d'obertura d'una sala annexa a la sala principal del joc del bingo, a la vila del Pas de la Casa, presentada per l'operador titular de la llicència de classe B. La dita instrucció s'ha conclòs amb la resolució d'autorització d'obertura de la sala annexa, de conformitat amb la normativa vigent.

Tots els projectes esmentats en aquesta introducció seran degudament desenvolupats en el cos d'aquesta memòria d'activitats que el CRAJ passa a presentar.

2. Assessorament jurídic en matèria de joc

El Servei Jurídic del Consell Regulador Andorrà del Joc, rep diàriament consultes i sol·licituds d'assessorament en matèria de Joc, ja sigui via telefònica o sobretot a través del correu electrònic reguladorjoc@craj.ad.

La seva tipologia és molt variada. Per una banda, destaquen les consultes relacionades amb l'explotació dels jocs d'atzar menors, aquestes vinculades majoritàriament a les llicències de les classes E i F, més concretament. Per altra banda, la resta de consultes versen sobre inversió estrangera en matèria de joc, principalment en referència amb l'aplicació de la normativa vigent en matèria de joc d'atzar, i quant al desenvolupament al Principat de les activitats que es

plantegen. Cal destacar les consultes en relació al joc en línia i a les apostes esportives.

Així mateix, arran de la licitació del casino de joc, es reben consultes sobre fabricants de material de joc d'atzar que demanen informació relativa als tràmits a realitzar a fi de poder vendre, importar i efectuar el manteniment del material de joc al Principat d'Andorra.

3. Gestió externa

En seguiment del que es va descriure en la memòria de l'exercici anterior, el Regulador segueix treballant en la millora per a la gestió de la totalitat dels tràmits que operadors i ciutadans realitzen diàriament a les seves dependències.

Actualment s'està treballant en el projecte de millora i desenvolupament del programa de gestió, facilitat pel Departament de Serveis de la Informació del Govern d'Andorra, l'objectiu del qual és facilitar la gestió dels tràmits al ciutadà, així com aplanar el funcionament intern de l'entitat.

Per una banda, s'està treballant en l'elaboració d'un registre d'entrada i sortida de documents que permeti gestionar amb facilitat el volum de documentació que es tramita diàriament, donant així compliment al que estableix el Reglament del Registre General del Consell Regulador Andorrà del Joc. Aquest programa també donarà suport al control integral i actualitzat de l'estat dels expedients que el Regulador instrueix en cada moment.

D'altra banda, s'ha estudiat la forma de reduir l'ús del paper als actes interns i administratius estrictament necessaris, fins que la legislació vigent ofereixi la suficient seguretat jurídica per emprar la tecnologia pel que fa a l'ús del document digital.

Finalment, vistes les peticions dels ciutadans i operadors usuaris dels nostres serveis, s'està estudiant la possibilitat de facilitar la gestió dels tràmits en línia, ja que actualment el Principat d'Andorra ja emet la signatura digital a persones físiques i jurídiques, i aquesta eina ha esdevingut imprescindible per realitzar la tramitació en línia d'algunes gestions.

4. Instrucció i atorgament de llicències d'explotació de jocs d'atzar

4.1. Llicència de classe A

4.1.1 Antecedents

Donant continuïtat a les tasques encetades l'any 2017, durant el primer semestre de l'exercici 2018, la Mesa de Valoració, vistos els informes elaborats pels experts designats, va prendre l'acord d'adjudicar el concurs a l'oferta més ben valorada, la

qual es determinà prenent en consideració els diversos criteris establerts en el plec de bases.

4.1.2 Adjudicació

En data 26 de juny, per acord del Consell d'Administració del CRAJ, es publicà al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra* l'edicte pel qual es feia pública la resolució de l'adjudicació del concurs internacional per a l'obtenció de la llicència de classe A per instal·lar i explotar un casino de joc al Principat d'Andorra.

La societat JOCS, SA, amb el "Projecte Prat de la Creu", que obtingué la puntuació més alta amb 81,53 punts, d'acord amb la suma de les puntuacions obtingudes respecte a cada criteri d'avaluació, esdevingué l'adjudicatària del concurs.

La Mesa de Valoració va analitzar els informes elaborats pels experts designats per a cada un dels criteris establerts al plec de condicions. D'aquesta manera, els criteris 1, 2 i 8, essencialment de caràcter urbanístic i arquitectònic, van ser valorats per la comissió avaluadora dels aspectes urbanístics del Ministeri d'Ordenament Territorial. Els criteris 3 i 4, relatius a les garanties personals i financeres dels promotors, van ser avaluats per l'expert designat del Ministeri de Finances. Els criteris 5 i 9, que incidien sobre la generació de llocs de treball i els plans de responsabilitat social i joc responsable, van ser avaluats pel tècnic designat pel ministeri competent en matèria d'afers socials. Pel que fa al criteri 6, relatiu a l'interès turístic, es va valorar per part del membre designat pel Ministeri de Turisme. Finalment, el criteri 7, relatiu a la tecnologia per a l'organització i gestió del casino, va ser valorat per un expert extern.

Finalment, la Mesa de Valoració va emetre un informe-proposta que contenia la totalitat dels informes recollits i la puntuació de tots els criteris agrupats en un sol quadre: la conclusió determinava l'oferta més ben valorada, i que es proposà com adjudicatària, al Consell Regulador Andorrà del Joc. A continuació, es detalla el quadre amb les puntuacions obtingudes per cada licitant en cada projecte:

Concursant	Projecte	Puntuació
JOCS, SA	Prat de la Creu	81,53
LLEURE 3D, SAU	Av. Meritxell	78,80
COMELLA 11 CASINO, SA	Prat de la Creu	75,94
JOCS, SA	Caldea	66,25
ENTRETENIMENTS I JOCS D'ATZAR 2015, SAU	Clot d'Emprivat	65,10
CIRSA INTERNATIONAL GAMING CORPORATION, SA	Caldea	62,66
CIRSA INTERNATIONAL GAMING CORPORATION, SA	Clot d'Emprivat	62,03
ENTRETENIMENTS I JOCS D'ATZAR 2015, SAU	Caldea	61,36
ENTRETENIMENTS I JOCS D'ATZAR 2015, SAU	Centre de Congressos	61,04
SOCIETAT DE TURISME I DE LLEURE DE LES VALLS, SAU	Centre de Congressos	61,04
MERCURY GROUP, SL	Caldea	51,77
PVG CASINO, SA	Caldea	47,70

4.1.3 Recursos contra la decisió del Consell Regulador Andorrà del Joc.

Un cop notificada la resolució de l'adjudicació del concurs internacional per a l'obtenció de la llicència de classe A per instal·lar i explotar un casino de joc al Principat d'Andorra, els licitadors podien exercir el seu dret a impugnar la dita resolució en els termes de l'article 84 del text refós de la Llei 37/2014, de l'11 de desembre, de regulació dels jocs d'atzar.

Finalment, contra la resolució de l'adjudicació del concurs tingueren entrada al Servei de Tràmits del Govern d'Andorra cinc recursos administratius, amb l'objecte comú relatiu a l'anul·lació de l'adjudicació del concurs públic per a l'obtenció de la llicència de classe A, que autoritza la instal·lació i l'explotació d'un casino de joc en territori andorrà.

Un cop analitzats tots i cada un dels recursos administratius presentats, el Govern d'Andorra, en data 26 i 27 de novembre del 2018, notificà als interessats les corresponents resolucions en què desestimava les seves pretensions, les quals posarien fi a la via administrativa i obririen la via jurisdiccional administrativa.

4.1.4 Instrucció i atorgament de la llicència de la classe A

De conformitat amb la base 14 (*Resolució del concurs i atorgament de la llicència*) del plec de bases, per obtenir la llicència s'ha de presentar la sol·licitud (annex 1) davant del CRAJ, dins dels quinze dies hàbils subsegüents a la publicació de l'adjudicació del concurs al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

Consegüentment, la societat JOCS, SA, com a adjudicatària del concurs, en data 18 de juliol d'enguany, en temps i forma, presentà la sol·licitud corresponent per a l'atorgament de la llicència de classe A, acompanyada de la documentació requerida, que fou registrada al registre d'entrada del CRAJ, amb el número 0155-2018.

Aquesta documentació presentada donà lloc a l'obertura de l'expedient número 2018-A-1, la instrucció del qual s'està duent a terme pels lletrats del Servei Jurídic del CRAJ. La instrucció ha resultat de certa complexitat, perquè s'ha hagut d'analitzar minuciosament tota la documentació que acompanyava la sol·licitud i requerir tota la que mancava, de conformitat amb la normativa vigent.

En el marc d'aquesta instrucció, a mesura que s'ha anat analitzant la documentació aportada, ha esdevingut necessari efectuar certs requeriments al sol·licitant, als efectes de requerir nova documentació necessària per al desenvolupament de la instrucció, així com la realització per part d'aquest de certes esmenes a la documentació inicialment aportada.

Durant el desenvolupament de la instrucció, i degut a la seva complexitat, ha resultat imperant prorrogar el termini de resolució de la sol·licitud de llicència de classe A, presentada el 18 de juliol d'enguany, a l'empara de l'article 114 del text refós del Codi de l'Administració. Finalment, atenent els motius ja exposats, i en

virtut de les disposicions previstes a l'article 9 del Reglament del casino de joc, del 23 de novembre del 2016, es convingué estendre la instrucció de la ja esmentada sol·licitud, per tot el dia 18 de gener del 2019.

4.2 Llicència de classe B

4.2.1 Manteniment de la llicència de la classe B

Per acord del Consell d'Administració de data 28 de novembre del 2017, el CRAJ atorgà la primera llicència de classe B amb el número B-1/17 a la societat Expojoc, SA, titular de la sala de joc de bingo anomenada Bingo Stars, per una durada de 10 anys.

A les acaballes d'aquest exercici, celebrem el primer any de vigència de l'esmentada llicència, sense cap incidència pel que fa a la sala del joc del bingo que el titular actualment està explotant.

El CRAJ fa un seguiment periòdic sobre el funcionament de l'esmentada sala, pel que fa al compliment de la normativa vigent en matèria de joc, en aquest cas, el text refós de la Llei 37/2014, de l'11 de desembre, de regulació dels jocs d'atzar; el Reglament del Joc del Bingo, del 28 de desembre del 2016; el Reglament regulador de les llicències de les classes I i J per a l'operador de la categoria 2: bingo, del 20 de desembre del 2017; entre altres.

També cal esmentar que durant la licitació del concurs, el titular de la llicència esmentada va assumir una sèrie de compromisos quant a inversió, entre d'altres, a l'efecte de millorar les instal·lacions que el regulador està analitzant per tal d'assegurar-ne el compliment.

D'altra banda, durant aquest primer any de funcionament, hem pogut constatar certs aspectes millorables en l'admissió de jugadors a les sales de joc, i és per aquest motiu que durant aquest proper exercici 2019, des del CRAJ s'exigirà la implementació de modificacions pel que fa al control d'accés, per tal de garantir el joc responsable i la protecció dels ciutadans enfront les patologies del joc.

4.2.2 Obertura d'una sala annexa a la sala principal de Bingo Stars

La llicència de classe B autoritza l'explotació d'un bingo al territori del Principat d'Andorra, i solament permet l'explotació del joc del bingo, de màquines de videobingo i de màquines recreatives amb premi programat de forma presencial.

Així mateix, autoritza l'explotació d'una sala annexa a una distància de més de 15 km respecte a la sala principal, sempre que es practiqui en la sala annexa el tradicional joc del bingo en les diferents modalitats, i autoritzada a explotar de forma presencial i amb un nombre limitat les màquines de videobingo i les màquines recreatives amb premi programat.

En data 20 de novembre del 2018, la representació d'Expojoc, SA presentà prop del CRAJ una sol·licitud genèrica per a l'obertura i explotació d'una sala annexa a la sala principal, acompanyada d'un escrit de manifestacions, i enregistrada amb el número SG-2018-03.

El CRAJ instruí l'expedient de referència, comprovant que la sala esmentada complia els requeriments establerts per la normativa en matèria, el nombre de màquines s'adequava a la limitació establerta per la normativa vigent i finalment en data 6 de desembre del 2018 notificà a la sol·licitant la resolució que autoritzava l'obertura i explotació de la sala annexa ubicada al carrer Catalunya, números 6-8, de la vila del Pas de la Casa.

La sala annexa consta de dos plantes, una primera destinada a l'emplaçament i explotació de 18 màquines de videobingo i de 3 màquines recreatives amb premi programat, i una segona de soterrània destinada a la pràctica del bingo tradicional amb 90 posicions de joc.

4.2.3 Protocol d'actuació per a l'edició, l'estocatge, el control i l'autorització dels cartrons del joc del bingo tradicional al Principat d'Andorra

Atès que el Reglament del joc del bingo, del 28 de desembre del 2016, estableix que l'operador autoritzat a explotar la sala de joc del bingo és el responsable de la provisió dels cartrons necessaris per al joc, amb el control i l'autorització previs del CRAJ, en data 31 de gener del 2018, després de la negociació respectiva, se signà el document titulat "Protocol d'actuació per a l'edició, l'estocatge, el control i l'autorització dels cartrons del joc del bingo tradicional al Principat d'Andorra".

Aquest protocol d'actuació el signen trilateralment l'operador titular de la llicència de la classe B, la mercantil Expojoc, SA; el proveïdor i subministrador dels cartrons físics oficials per al joc del bingo, Impremta Solber, SL; i l'organisme de control i regulador del joc al Principat d'Andorra, el Consell Regulador Andorrà del Joc.

Aquest conveni estableix les mesures per a l'edició, l'estocatge, el control i l'autorització dels cartrons del joc del bingo tradicional, i té l'objectiu de permetre al CRAJ dur a terme un control pràctic i efectiu dels cartrons de bingo, des de l'edició, fins a l'estocatge i la posterior posada en circulació, mitjançant la venda a les sales de joc del bingo.

L'edició dels nous cartrons inclou la modificació del disseny del revers dels cartrons del joc del bingo, adaptada a la normativa vigent, fent referència al joc responsable, així com la inclusió del telèfon i la pàgina web de contacte per als jugadors que necessitin ajuda.

A continuació es mostra el dors dels cartrons de bingo, el valor facial dels quals és d'un (1) euro, adaptat al vigent Reglament del joc del bingo, amb la previsió que

durant el proper exercici també s'adaptaran els cartrons el valor de venda al públic dels quals és de 2, 3, 5 i 10 euros, respectivament.

CRAJ CONSELL REGULADOR ANDORRA DEL JOC

- El joc del bingo només pot practicar-se amb els cartrons oficials autoritzats pel CRAJ. La venda de cartrons tan sols es pot realitzar dins de la sala on es desenvolupa el joc.
- Els jugadors han de marcar de forma indeleble els números dels cartrons a mesura que apareguin i es cantin les boles corresponents.
- La quantitat que es distribuirà en premis en cada partida serà anunciada al final de la venda dels cartrons i no podrà ser inferior al 70% de la recaptació de la partida.
- Els premis resultants del joc del bingo s'abonaran en efectiu, mitjançant un xec bancari nominal o mitjançant l'ordre de transferència bancària que es determini; queda prohibida la seva substitució total o parcialment de diners per espècies.
- A la sala de bingo hi ha d'haver, a disposició del públic, un exemplar del Reglament del joc del bingo.

JOC RESPONSABLE Jugar sense control, no és joc. Quan deixes de divertir-te, el joc es converteix en addicció. Si necessites ajuda truca al 707030 o consulta la pàgina web www.aferssocials.ad

4.3. Llicència de classe E

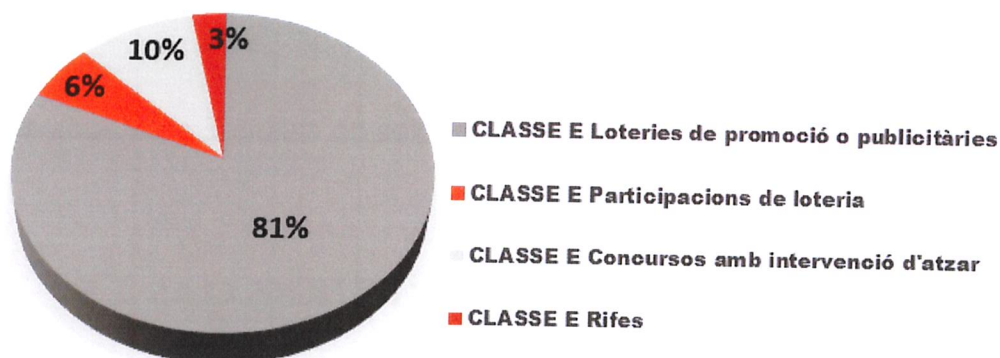
Quant a l'activitat desenvolupada pel CRAJ, en matèria d'atorgament de llicències de la classe E durant l'any 2018, el Regulador ha emès **141** llicències, **2** més que en l'exercici anterior. Tot i que el nombre de llicències atorgades ha registrat un lleuger increment, es constata que durant aquest exercici els operadors han aprofitat cada cop més el nombre màxim de sortejos i/o celebracions que permet realitzar cada llicència, fet que ha incidit en el nombre de llicències atorgades.

Les 141 llicències de classe E queden repartides de la manera següent:

- 14 en la modalitat de concursos amb intervenció d'atzar
- 4 en la modalitat de rifes
- 7 en la modalitat de participacions de loteria
- 116 en la modalitat de loteries de promoció o publicitàries

Gràfic relatiu a la distribució de les llicències de classe E segons les modalitats de joc:

LLICÈNCIES DE CLASSE E ATORGADES PER MODALITAT

Examinat el gràfic exposat, constatem que durant l'any 2018 l'atorgament de llicències de classe E manté un volum constant i estable, concretament en la modalitat de loteries de promoció o publicitàries. En aquest sentit, i en relació amb els exercicis anteriors, com ja s'ha exposat anteriorment, malgrat que el nombre de llicències sol·licitades és pràcticament similar al de l'any anterior, els operadors han optimitzat la forma de sol·licitar les llicències, exhaurint cada vegada més el màxim de celebracions que permet realitzar cada llicència.

Aquest fet respon al fet que, cada cop més, els operadors són coneixedors de la normativa aplicable en matèria de joc i planifiquen millor les seves campanyes publicitàries al llarg de l'any, evitant-se així la tasca d'haver de presentar més sol·licituds i sovint haver de satisfer la taxa corresponent.

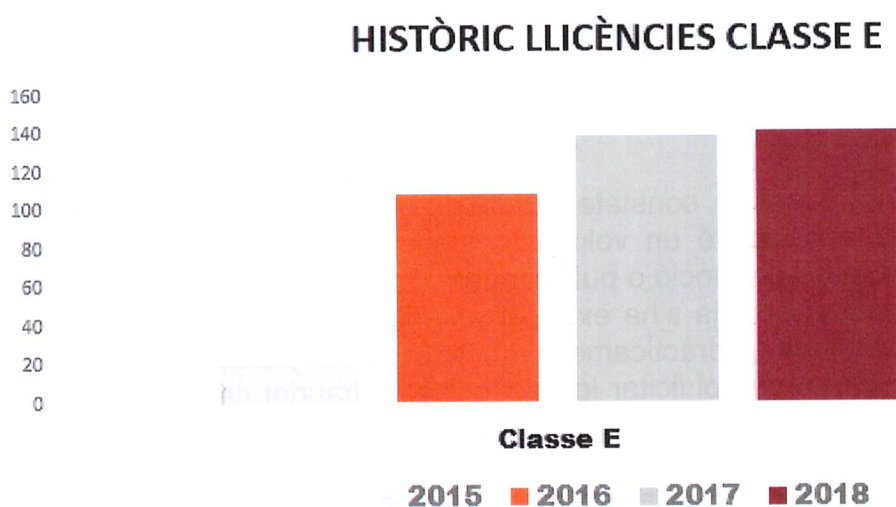
La modalitat de loteries de promoció o publicitàries és explotada per un sector molt concret del teixit empresarial del Principat, i la tendència respecte a les llicències de classe E sol·licitades es deu a les continuades tasques de control i seguiment realitzades pels serveis tècnics i administratius del CRAJ, mitjançant un important suport tècnic en la resolució de consultes i l'assessorament tècnic i directe en gestió externa, així com a resultat de la campanya de difusió duta a terme des del Regulador, amb la col·laboració del Ministeri d'Educació i Ensenyament Superior, dels comuns i de les oficines de turisme i especialment de la Cambra de Comerç, Indústria i Serveis.

Des del Consell Regulador Andorrà del Joc valorem molt positivament la feina realitzada, ja que mitjançant la instrucció dels expedients de sol·licitud de les llicències de classe E contribuïm al compliment, per part dels operadors, de la normativa en matèria de joc d'atzar, oferint seguretat jurídica als participants dels jocs autoritzats.

Durant el mes de gener del 2019, el Regulador publicarà al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra* la llista dels titulars de les llicències atorgades durant l'any 2018, en compliment del que preveuen els articles 10 del text refós de la Llei 37/2014, de l'11 de desembre, de regulació dels jocs d'atzar, i 30.5 del Reglament

del Registre General del Consell Regulador Andorrà del Joc, de data 29 de juny del 2016.

Gràfic relatiu a l'evolució de les llicències de classe E atorgades al llarg dels anys:

4.4. Llicència de classe F

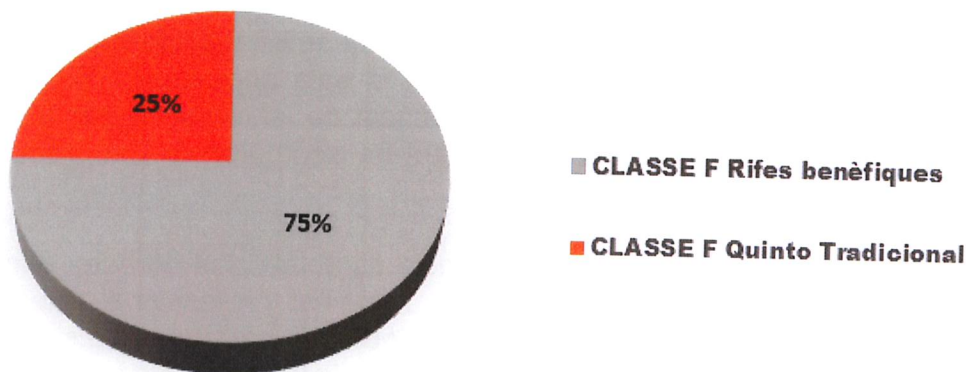
Quant a l'activitat desenvolupada pel CRAJ en matèria d'atorgament de llicències de classe F durant l'any 2018, el Regulador ha emès **59** llicències, **5** més que en l'exercici anterior, registrant un lleuger increment.

Les 59 llicències de classe F queden repartides de la manera següent:

- 44 en la modalitat de rifes benèfiques
- 15 en la modalitat de quinto tradicional

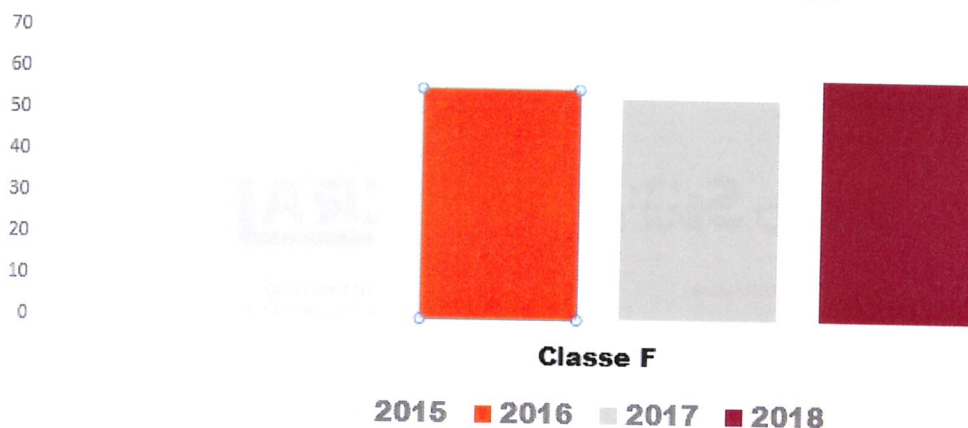
Gràfic relatiu a la distribució de les llicències de classe F segons les modalitats de joc:

LLICÈNCIES DE CLASSE F ATORGADES PER MODALITAT

Gràfic relatiu a l'evolució de les llicències de classe F atorgades al llarg dels anys:

HISTÒRIC LLICÈNCIES CLASSE F

4.5. Llicència de classe I

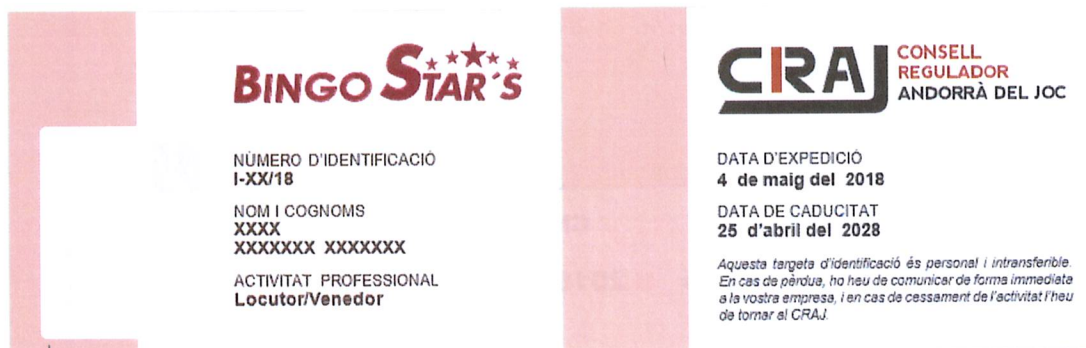
A comptar de la publicació al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra* i l'entrada en vigor del Reglament regulador de les llicències de les classes I i J per a l'operador de la categoria 2: bingo, durant aquest exercici 2018 s'han atorgat per primera vegada, des de la creació del Consell Regulador Andorrà del Joc, les llicències de la classe I, que permeten exercir una activitat professional de qualsevol naturalesa, així com l'exercici de funcions de dirigent i administrador i, més àmpliament, l'exercici de tot poder executiu d'un operador de jocs d'atzar de la categoria 2 definida en la Llei 37/2014, de l'11 de desembre, de regulació dels jocs d'atzar.

S'han sol·licitat 41 llicències de la classe I, per part de treballadors que desenvolupen la seva activitat professional per compte de l'operador de la categoria 2, Expojoc, SA, titular de la llicència de la classe B-1/18, de la sala Bingo Stars.

Vist el nombre de llicències sol·licitades, podem constatar que la societat Expojoc, SA, titular de la llicència de la classe B-1/18, ha mantingut el nombre de contractacions que desenvolupaven la seva activitat professional per compte de la societat Andorjocs, SA, que explotava la sala anomenada Bingo Cristall, abans que tingués lloc la licitació d'una llicència de la classe B per a l'explotació d'un bingo al Principat d'Andorra, i per tant ha acomplert el compromís adquirit en la presentació de la seva oferta.

L'article 7 del Reglament de referència estableix dos durades diferents per a les llicències de classe I, en funció de l'activitat professional que desenvolupa el sol·licitant. S'estableix una durada de deu anys per al cap de sala i tot el personal vinculat directament a les activitats de joc desenvolupades a les sales de bingo, i una durada de cinc anys per al personal dels serveis complementaris o accessoris relacionats amb l'explotació de les sales de bingo. De conformitat amb el que s'estableix reglamentàriament, els titulars de la llicència de classe I, en el desenvolupament de les seves activitats professionals, han de dur en un lloc visible el carnet que s'atorga a efectes d'identificació.

A continuació es mostra un carnet tipus de llicència de classe I:

4.5.1 Durada de 10 anys

Durant aquest exercici, s'han atorgat 26 llicències de la classe I de conformitat amb el que estableix l'article 7.1.a del Reglament regulador de les llicències de les classes I i J per a l'operador de la categoria 2: bingo.

Aquestes llicències han estat sol·licitades per al desenvolupament de les activitats professionals següents:

- Cap de sala
- Cap de taula
- Gerent
- Comptabilitat i recursos humans
- Informàtic

- Administratiu
- Locutor-venedor

4.5.2 Durada de 5 anys

Durant aquest exercici, s'han atorgat 15 llicències de la classe I de conformitat amb el que estableix l'article 7.1. b del Reglament regulador de les llicències de les classes I i J per a l'operador de la categoria 2: bingo.

Aquestes llicències han estat sol·licitades per al desenvolupament de les activitats professionals següents:

- Encarregat de cafeteria
- Cambrer
- Ajudant de cuina
- Manteniment
- Publicista

4.6. Llicència de classe J

De la mateixa manera, a comptar de l'entrada en vigor del Reglament regulador de les llicències de les classes I i J per a l'operador de la categoria 2: bingo, durant l'exercici 2018, s'ha atorgat per primera vegada una llicència de la classe J, que permet la venda, l'arrendament, el proveïment, la disposició, la importació, l'exportació, la producció, la fabricació, la posada a disposició i els serveis d'instal·lació, de manteniment o de reparació d'equipaments de jocs d'atzar.

En aquest cas, el sol·licitant de la llicència de classe J ha estat la mercantil espanyola Zitro Factory, a la qual s'ha atorgat la llicència J-1/18, amb una durada de tres anys.

Juntament amb la respectiva sol·licitud de llicència de classe J, l'empresa interessada ha facilitat la documentació que consta relacionada a l'article 10 del Reglament de referència, que ha estat revisada pels serveis jurídics del CRAJ, als efectes de comprovar el compliment de tots els requisits legalment establerts i poder atorgar la llicència de classe J referida.

Zitro Factory és una empresa amb presència a escala internacional, especialitzada en jocs de bingo i videobingo en els més diversos mercats internacionals, com són Europa, Mèxic, l'Argentina, Sud-àfrica o les Filipines, entre d'altres.

Per tant, aquesta empresa, com a titular de la llicència J-1/18, figura registrada al Registre d'Empreses o Subministradors d'Equipaments de Jocs d'Atzar del CRAJ.

4.6.1 Registre de models

El fet d'haver atorgat la llicència J ha ocasionat, tal com estableix el Reglament regulador de les llicències de les classes I i J per a l'operador de la categoria 2: bingo, la necessitat d'enregistrar els respectius models de joc, a l'efecte de poder ser comercialitzats al Principat d'Andorra.

Aquest fet dona lloc a la creació del Registre de Models del Consell Regulador Andorrà del Joc, en què es realitzaren les primeres inscripcions.

En l'actualitat, al Registre de Models del Consell Regulador Andorrà del Joc hi consten 46 models de joc enregistrats, 6 corresponents a jocs de màquines recreatives amb premi programat i la resta a màquines de jocs de videobingo.

Per al registre d'aquests models, el titular de la llicència J-1/18 ha sol·licitat la inscripció al Regulador mitjançant el formulari establert a efecte, i acompanyat de la sol·licitud de la documentació requerida. En aquest cas, per poder realitzar el Registre dels models, el sol·licitant ha facilitat un informe d'assaig de cada model fet pel laboratori anomenat BMM, de reconegut prestigi internacional, i de les certificacions perceptives, per tal que els dits informes puguin ser reconeguts al Principat d'Andorra.

En aquest cas, els informes presentats per a cada model inscrit constaven d'un assaig del laboratori esmentat, conforme compleixen la normativa en matèria de joc d'atzar al Principat d'Andorra, és a dir, el text refós de la Llei 37/2014, de l'11 de desembre, de regulació dels jocs d'atzar i el Reglament regulador de les llicències de les classes I i J per a l'operador de la categoria 2: bingo. Cal destacar que el punt més controlat ha estat el percentatge de devolució dels jocs registrats.

4.6.2 Permisos d'explotació d'equipaments de joc d'atzar

Una vegada enregistrats i inscrits els models de joc al Registre de Models del Consell Regulador Andorrà del Joc, l'operador titular de la llicència de classe B, en el cas que vulgui adquirir i explotar algun nou equipament de joc, ho podrà sol·licitar al titular de la llicència de la classe J ja que al Regulador, cada cop que el Registre de Models de joc és actualitzat, se li facilita una relació dels jocs que consten registrats i per tant autoritzats a ser explotats a les sales de bingo, amb la demanda prèvia al Regulador per part de l'explotador autoritzat.

En aquest cas, durant l'exercici 2018, i novament, per primera vegada des de la creació del Consell Regulador Andorrà del Joc, s'han emès 84 permisos d'explotació d'equipaments de joc d'atzar, 18 corresponents a màquines recreatives amb premi programat, 63 corresponents a màquines de videobingo, i 3 corresponents a Servidors de Joc, que estan ubicades a la sala de bingo anomenada Bingo Stars, radicada a la parròquia d'Andorra la Vella i a la sala annexa radicada a la vila del Pas de la Casa.

Prèviament a la importació al Principat d'aquests equipaments, el titular de la llicència de classe B ha hagut de sol·licitar, prop del Consell Regulador Andorrà del Joc, els permisos d'explotació corresponents, mitjançant la sol·licitud

preceptiva, acompanyant-la de la documentació requerida en virtut de l'article 13 de l'annex 1. *Màquines recreatives amb premi programat del Reglament del joc del bingo vigent*, tal com es detalla a continuació:

- a) Certificat del fabricant, de l'importador o del responsable del model.
- b) Document d'acreditació de titularitat de les màquines.

Un cop el Servei Jurídic del Regulador ha verificat que la documentació és correcta, s'inicia la instrucció de l'expedient, a l'efecte d'acabar atorgant els corresponents permisos d'explotació dels equipaments al titular.

El CRAJ, havent comprovat que els models de joc d'atzar del fabricant ZITRO FACTORY, consten inscrits al Registre de Models, comunica al Departament de Tributs i Fronteres del Govern d'Andorra que, d'acord amb les seves competències, permeti la importació d'aquests equipaments de joc, ja que s'ha verificat que compleixen la normativa vigent en matèria de joc.

Un cop els equipaments de joc d'atzar els permisos dels quals han estat sol·licitats són en territori andorrà i a les instal·lacions del titular on seran explotats, el CRAJ inicia la fase prèvia de comprovació mitjançant la col·laboració d'un laboratori certificat i homologat anomenat SIQ, que desplaça un dels seus experts per fer la comprovació in situ de cada equipament. Realitzada la comprovació de cada equipament, el laboratori emet un informe que certifica que les màquines inspeccionades es corresponen amb els models que ja consten registrats i que s'adeqüen a la normativa vigent en matèria de joc d'atzar al Principat d'Andorra.

Finalment, amb l'informe favorable, es procedeix a notificar la resolució al sol·licitant, i es lliuren els corresponents permisos d'explotació sol·licitats amb el codi corresponent a cada equipament, per tal que acompanyin els equipaments de joc en tot moment, als efectes d'inspecció, i possibles reclamacions per part dels usuaris.

A continuació mostrem un exemple de permís d'explotació:

 CONSELL REGULADOR ANDORRÀ DEL JOC
PERMÍS D'EXPLOTACIÓ D'EQUIPAMENTS DE JOC Núm. J-00X-PP-MOD-00X/XXXXXX
EMPRESA EXPLOTADORA Denominació Social: XXXX, SA Núm. Llicència: B-X/1X
EMPRESA FABRICANT/ IMPORTADORA Denominació Social: XXXX Núm. Id. Fiscal: XXXXXX Núm. Llicència: J-X/1x Núm. Inscripció Reg. Empreses: x
REF. MÀQUINA Model: XXXXXXXX Núm. Inscripció Reg. Models: MOD-XX Número de sèrie: 123456789 Data de fabricació: N/A Model, Sèrie i número de comptadors: N/A
VÀLID FINS: 26/01/2024
P.D. Xavier Bardina Pau
Director General Consell Regulador Andorrà del Joc

4.6.3 Inspecció d'equipaments de joc d'atzar

Durant aquest exercici, el Regulador s'ha dotat de les eines necessàries per poder realitzar aquestes inspeccions de forma autònoma, ja que cada equipament de joc requereix una eina específica, que ha de lliurar el mateix fabricant.

Actualment, el CRAJ disposa del maquinari i programari necessaris per poder efectuar inspeccions periòdiques de control durant els propers exercicis.

4.7. Tasques de control i seguiment

Durant l'exercici 2018, els serveis tècnics administratius del CRAJ han portat a terme, en la mesura que ha estat possible, tasques de control i seguiment en l'àmbit telemàtic, principalment a través de les diverses xarxes socials (Facebook, Instagram, Twitter, etc.) i mitjançant la premsa andorrana.

El resultat d'aquestes inspeccions ha conduït a la difusió i la consegüent regularització de sorteigs celebrats per entitats nacionals i internacionals que operen en territori andorrà, fet que ha comportat un increment significatiu en la presentació de sol·licituds de llicències, essencialment de les classe E i F.

5. Autoexclosos i joc responsable

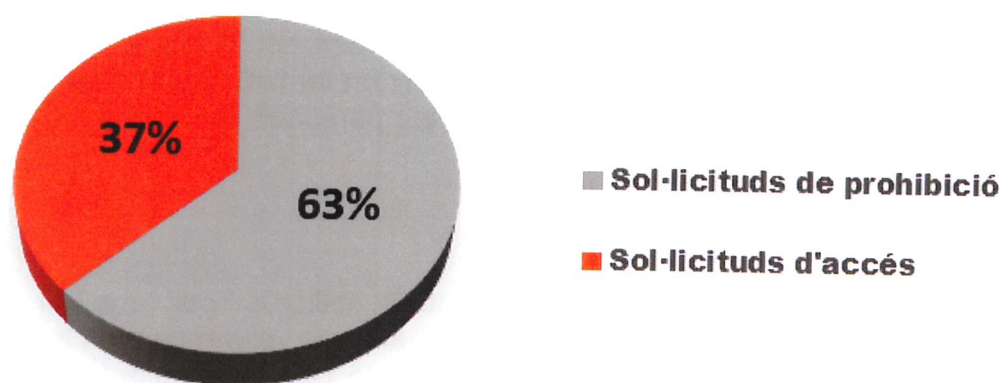
Les sol·licituds de prohibició i accés a les sales de joc resoltes durant l'exercici 2018 han estat les següents:

22 sol·licituds de prohibició

13 sol·licituds per deixar sense efecte la prohibició d'accés

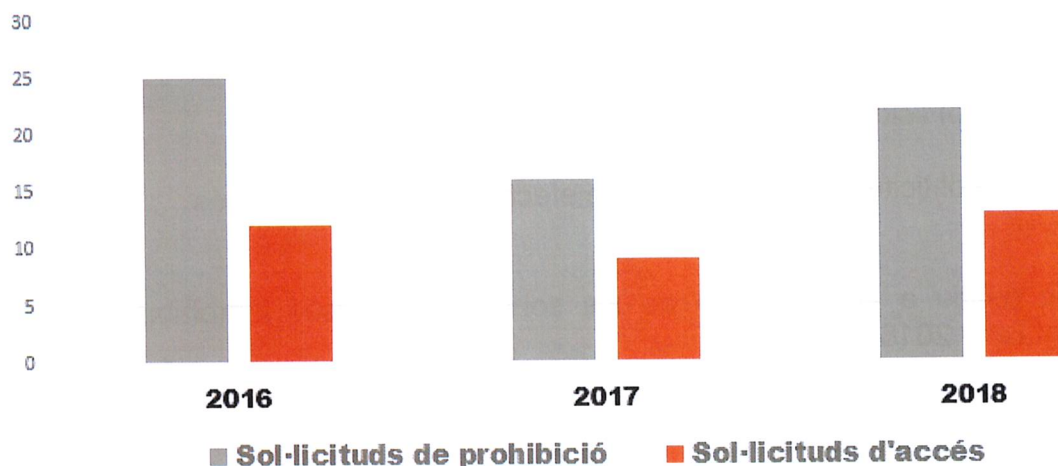
Gràfic relatiu a la distribució de les sol·licituds d'accés i prohibició instruïdes durant l'any 2018:

SOL·LICTUDS DE PROHIBICIÓ/ACCÉS ANY 2018

Des de l'any 2016 fins a l'any 2018 la presentació de sol·licituds de prohibició i de deixar sense efecte la prohibició d'accés a les sales de joc, tot i que s'aprecien unes lleugeres variacions entre els diferents exercicis, segueix la mateixa tendència. S'observa que de forma significativa existeix un nombre major de sol·licituds de prohibició respecte a les d'accés, tal com mostra el gràfic següent:

HISTÒRIC SOL·LICITUDS ACCÉS/PROHIBICIÓ

Molt possiblement, aquesta diferència apreciada entre sol·licituds de prohibició i accés és deguda a l'aplicació del Reglament del Registre General del Consell Regulador Andorrà del Joc, que estableix un termini mínim d'un any de prohibició d'accés a les sales de joc per a totes les persones que presentin la corresponent sol·licitud de prohibició voluntària.

Atenció i acompanyament

Durant aquest exercici, hem introduït millores pel que fa a l'atenció i l'acompanyament de les persones que han pres voluntàriament la determinació de sol·licitar la prohibició d'accés a les sales de joc del bingo del Principat d'Andorra, prop dels serveis administratius del CRAJ.

Fruit de l'experiència adquirida, a comptar de la creació de l'entitat reguladora, s'ha apreciat que fer el pas per sol·licitar la prohibició esmentada esdevé una situació delicada tant per a la persona afectada com per al seu entorn familiar. És per això que des del Regulador hem facilitat la realització d'aquest tràmit amb la deguda privacitat, per tal que es faci en un entorn confortable i de confiança, amb l'objectiu d'ajudar la persona.

Quan una persona arriba a les dependències del Regulador i demana informació sobre prohibició voluntària a les sales de joc o patologies del joc, és rebuda per un dels membres del servei jurídic del CRAJ per poder abordar degudament els dubtes i qüestions que pugui presentar el sol·licitant.

Aquesta atenció es fa en un despatx habilitat a aquest efecte on disposem de la informació necessària sobre patologies de joc i joc responsable per tal de poder orientar el sol·licitant en cas que requereixi una atenció professional més especialitzada.

Un cop valorada la situació, es facilita la informació necessària, i es procedeix a informar sobre el tràmit de prohibició d'accés a les sales de joc del bingo del

Principat d'Andorra. Aquest tràmit es realitza in situ, ja que es considera prioritari per tal que la persona no pugui accedir a les sales de joc del bingo del Principat d'Andorra un cop abandona les dependències del Regulador.

Sistema d'interdiccions d'accés al joc d'atzar

Durant l'any 2018, en seguiment del que es va exposar al darrer informe anual, el CRAJ, juntament amb el Departament de Sistemes d'Informació del Govern d'Andorra, ha gestionat el programa informàtic generador del llistat de les persones que tenen prohibit l'accés a les sales de joc d'atzar, ja sigui perquè han sol·licitat voluntàriament que se'ls hi prohibeixi l'accés, o bé per imperatiu legal o judicial.

La importància d'aquest programa i el seu correcte funcionament són clau, tant pel que fa a la gestió dels prohibits, en compliment de la normativa, com en relació amb l'aportació de dades al Registre d'Operadors de Jocs d'Atzar i de les Persones Vinculades a Operadors de Jocs d'Atzar.

Actualment el Regulador està treballant en la millora d'aquest sistema ja que des que es va posar en marxa s'ha constatat que s'hi poden realitzar millores per tal de dotar-lo de més seguretat i efectivitat, atès que es gestionen dades de caràcter personal.

Des del Regulador considerem que és de vital importància destinar esforços a la millora del sistema d'interdiccions al joc d'atzar ja que aquest sistema serà la plataforma comuna per a la gestió centralitzada dels controls d'accés a les sales de joc existents al Principat d'Andorra, o en les que hi pugui haver en un futur casino.

6. Loteries

6.1. Signatura de convenis de loteries

En relació amb la situació de la signatura dels convenis entre el regulador andorrà del joc i els operadors històrics que, fins a l'entrada en vigor de la Llei 37/2014, de l'11 de desembre, de regulació dels jocs d'atzar, comercialitzaven els seus productes al Principat, resulta ineludible destacar que les negociacions s'han mantingut durant aquest 2018, sense poder arribar a concloure la preceptiva signatura, arran dels esdeveniments viscuts en l'actual conjuntura política d'Espanya.

En aquest cas, el canvi de govern a l'estat espanyol ha comportat el canvi de president de la Sociedad Española de Loterías y Apuestas del Estado (SELAE). Ha ocupat el càrrec el Sr. Jesús Huerta Almendro, amb qui s'ha mantingut darrerament una reunió per poder tancar els serrells pendents per a la signatura del conveni.

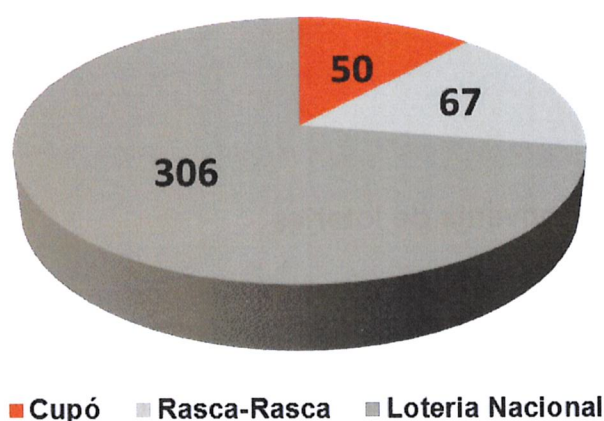
No obstant, persisteix la mesura provisional i transitòria declarativa de les loteries introduïdes per a la seva comercialització, presa des de l'1 d'agost del 2016, en la qual s'ha de declarar, a la Duana andorrana o bé a les dependències del CRAJ, el detall de tots els productes de loteria entrats al Principat, amb la finalitat d'obtenir la informació necessària perquè, un cop signats els convenis i d'acord amb el que prevegin aquests convenis, es puguin quantificar les obligacions fiscals meritedes durant el període transitori.

6.2. Control de declaracions

Compte tingut el que s'ha exposat, des de l'1 d'agost del 2016 i fins al 27 de desembre del 2018 s'han realitzat 5.328 declaracions, de les quals 2.657 corresponen a productes de l'ONCE i 2.671 a loteria espanyola.

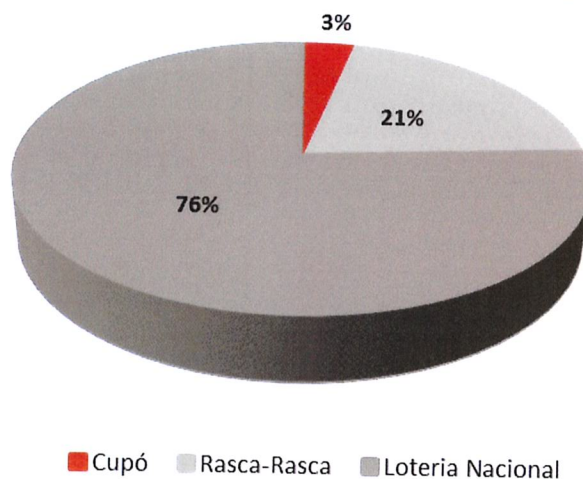
El nombre d'establiments que comercialitzen aquests productes, segons les declaracions presentades, es quantifiquen en 323, els quals poden vendre un o diversos dels productes que es comercialitzen al Principat. Entre aquests, 50 venen productes de l'ONCE en la modalitat de cupó i 67 en la modalitat de rasca-rasca. Pel que respecta a la loteria nacional espanyola, un 95% dels establiments comercialitzen els dècims dels sorteigs celebrats per aquesta entitat.

Nombre d'establiments segons el tipus de joc declarat per a la seva venda

Segons el total de declaracions efectuades pels establiments, s'observen els diversos tipus de joc amb la distribució següent:

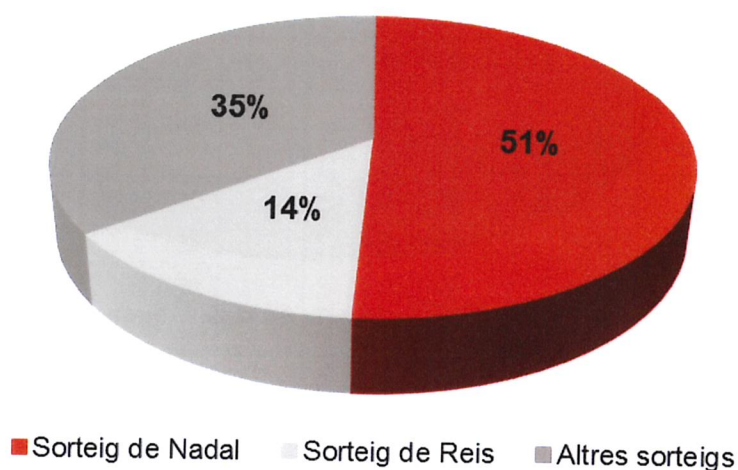
Import declarat segons el tipus de joc

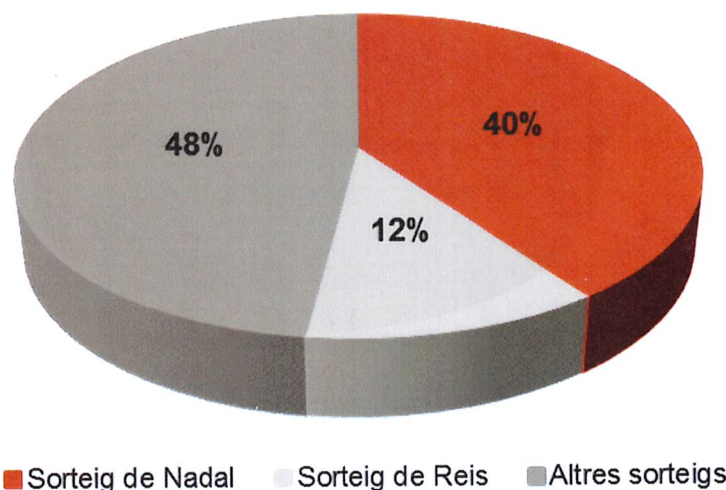
En l'àmbit de la loteria nacional espanyola, cal destacar la importància dels sorteigs celebrats el 22 de desembre del 2018 (sorteig de Nadal) i el 6 de gener del 2019 (sorteig de Reis), que representen un 47% de la loteria declarada i comercialitzada al Principat.

Els gràfics següents expressen la proporció de la loteria declarada en funció dels sortejos corresponents als anys 2016, 2017 i 2018:

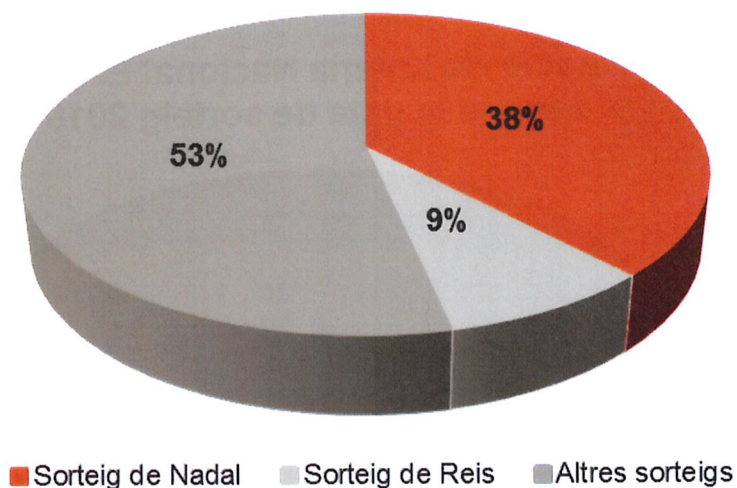
Declaració de Loteria Nacional Espanyola segons la data de sorteig 2016

Declaració de Loteria Nacional Espanyola segons la data de sorteig 2017

Declaració de Loteria Nacional Espanyola segons la data de sorteig 2018

7. Projectes previstos a desenvolupar durant l'any 2019

Finalment, donant continuïtat a les tasques realitzades durant l'any 2018, el CRAJ preveu, entre d'altres, per a l'exercici 2019:

Modificació de la Llei

Atès que el joc d'atzar és una activitat que es troba en constant evolució, es preveu iniciar els treballs per tal de modificar i millorar el text refós de la Llei 37/2014, de l'11 de desembre, de regulació dels jocs d'atzar. En la pràctica diària el regulador ha detectat certes limitacions i/o incongruències que sovint impedeixen el correcte desenvolupament de les seves funcions.

Atès que la Llei de regulació dels jocs d'atzar és vigent des de fa 4 anys, i que la realitat és canviant, el Regulador pretén treballar en un projecte de Llei que doni solucions a les mancances constatades i que permeti un desenvolupament efectiu de la reglamentació corresponent, en funció de les necessitats esdevingudes en matèria de joc al Principat d'Andorra.

Nova reglamentació

Si bé es cert que en la memòria de l'exercici anterior, el Regulador, pel que fa a la proposta de nous projectes, plantejava desenvolupar dos nous reglaments: el reglament sobre el procediment d'inspecció i el procediment sancionador i un text consolidat de les llicències de les classes E, F, G, H, I i J, tot i que aquestes normes finalment no han estat aprovades, el Servei Jurídic del Consell Regulador Andorrà del Joc ha estat treballant en l'anàlisi de la reglamentació actual i en la confecció i redacció dels mateixos textos.

No obstant això, no han estat sotmesos a aprovació ja que s'ha optat per un canvi d'estratègia, degut al fet que és imperatiu modificar el text refós de la Llei 37/2014, de l'11 de desembre, de regulació dels jocs d'atzar, per poder adequar a la realitat el contingut dels reglaments que la despleguen que es pretén desenvolupar.

Per tant, durant aquest nou exercici que tot just comença treballarem per proposar una nova Llei de regulació dels jocs d'atzar juntament amb la reglamentació corresponent, actualitzada a les necessitats del país.

Joc en línia

Vistes les consultes adreçades al Regulador, s'ha constatat un cert interès d'operadors estrangers per constituir empreses destinades al joc en línia per operar fora del Principat d'Andorra, degut al marc fiscal raonable, i la tecnologia en matèria de telecomunicacions per ubicar els seus servidors i que els ofereix Andorra. Atès aquest fet i la necessitat de desenvolupar la llicència de la classe D@, s'està estudiant la possibilitat d'iniciar el desplegament normatiu independent de la Llei del joc en línia, durant els propers exercicis.

En aquest cas, estudiarem el desplegament controlat d'aquesta modalitat ja que en l'àmbit d'inversió per al Principat d'Andorra pot esdevenir una oportunitat que cal aprofitar.

Joc responsable i patologies del joc

El Consell Regulador Andorrà del Joc és una entitat que vetlla per la protecció dels ciutadans del Principat d'Andorra contra les addicions al joc i les patologies que se'n deriven, amb la pretensió de conscienciar la població, especialment la joventut i els grups de risc.

Per a aquest nou exercici, volem treballar en un projecte que consistirà a liderar l'organització d'unes jornades sobre joc responsable en col·laboració amb els operadors i ministeris corresponents i amb professionals que tractin aquests aspectes, i també poder portar un cas real, per tal de realitzar unes xerrades obertes al públic.

Aquest tipus d'accions són clau ja que ajudaran a donar a conèixer la missió i les funcions del CRAJ, atès que en el darrer exercici el protagonisme de l'entitat ha estat centrat en el projecte del casino.

Andorra la Vella, 31 de desembre del 2018

Xavier Bardina
Director general

CRAJ
CONSELL REGULADOR
ANDORRÀ DEL JOC